

Reg No. 14

ભેદ ભુલવણી

નાટકનાં ગાયનો.

શ્રી સરદાર વિજય નાટક કંપની.

ખાલાસીનોર. / 35

પ્રકાશક-મહંમદ જમીયતખાન.

એચ. એચ. ધી નવાબ સાહેબ-ખાલાસી

આવૃત્તિ પહેલી.

સને ૧૯૨૧.

કીમત બે

૮-૫૪૫

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૫૪૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ કોટ સંપત્તિ

વિષય ૬ - ૧૨૪

ભેદ ભુલવણી

નાટકનાં ગાયનો.

શ્રી સરદાર-વિજય નાટક કંપની.
બાલાસીનોર.

પ્રયોજક-વ્યાસ શીવશંકર હરજીવન.

સાબણુ ટીંબા (ભાવનગર.)

પ્રકાશક-એચ. એચ. ધી નવાબ સાહેબ-બાલાસીનોર.

સુ. બાલાસીનોર.

અમદાવાદ-ધી હામનંદ ન્યુબિલી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં

પરીખ દેવીદાસ હામનલાલે છાપ્યું.

આવૃત્તિ પહેલી.

પ્રત ૧૦૦૦

સને ૧૯૨૧.

સંવત ૧૯૭૩.

ક્રિંચત બે આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઇટ મંત્રાલય

દ-:૨-૬ ૮૫-૪૫

ॐ तत्सत् प માત્મન નમઃ

લેખકના બે બોલ.

(૭૨૫૦.)

શ્રીરાજ બાલાસીનોરાધીપતિ, ત્વરાજ જમીયત શ્રી ભૂપતિ;
નરરત્ન મહી છે નરેન્દ્રપતિ, સર્વજ સુગુણમય છે ત્વપતિ.
વાણી રસાળી વીવેકવૃત્તિ, નિત્ય ન્યાય પરોક્ષ પમાવી અતિ;
બહાદુર બહાદુરીમાં છે અતિ, ત્વરાજ જમીયત શ્રી ભૂપતિ.
સાચી ટેક અને વીરતાએ ધૃતિ, કળાકૌશલ્યતા અલૌકીક કૃતિ;
હેરત પમાડે છે અમને અતિ, વિલોકી તુજ રાજ આહા સુઅતિ.
બળવંતા બહાદુર બાબીપતિ, જગમાં તુજ માન વાધો કીર્તિ;
જશ્વંતા જશ્વમય જમો અતિ; ત્વરાજ જમીયત શ્રી ભૂપતિ.
મીનવારી પ્રમાણે પ્રજાની પ્રીતિ, પિતા પુજ્યતણી સંભાળી છે રીતિ;
યશ્વ અમર રહે તમ કાન્તિ રતિ, કુવરાજ સમાન રહેજો પતિ.
તમ માન મહીમા મહોટપ અતિ, જગમાં જયકારે ગવાળે અતિ;
ખાનગી બહાદુર છે ગુર્જરપતિ,
ધણુ' છવો જમીયત શ્રી ભૂપતિ.

લી. સેવક

શીવલાલ હરજીવનના

કુર્નસ માન્ય કરશેલ.

ॐ तत्सत् परमात्माने नमः

श्री

બેદલુલવણી નાટકનો હુંક સાર.

પૂર્વવૃતાન્ત તેપાળના મહારાજ બહાદુરજીંગ પ્રત્યે તેના નાના ભાઈ નાદારજીંગે પોતાની રાણી સરલા ઉપર બહેમ આવવાથી તેઓને મારી નાંખવાનું કામ પોતાના મિત્ર સેનાપતિ નહારજીંગને સોંપવું. વફાદાર નહારજીંગે હુકમને શીર ચડાવી વખતને માન આપી. પોતાના અન્નદાતા બહાદુરજીંગને તથા રાણી સરલાદેવીને કાઢીના પહાડોમાં એક શુભ સ્થાનમાં લઈ જવું. નહારજીંગે નાદારજીંગને બહેમમાં નાંખનાર પાપી ઝેરીમલજીંગનો નાશ કરી. નાદારજીંગને રાણી સરલા તથા બહાદુરજીંગનો નાશ કરી આવ્યાનું સાબીત કરી આપી સંતુષ્ટ કરવે. થોડી મુદત બાદ નહારજીંગનું પોતાને કોઈ સન્યાસીએ મારી નાખ્યે. એવી ખોટી અફવા ફેલાવી પોતાના દેહને અદ્રશ્ય કરી પોતેજ સન્યાસીનાં રૂપમાં સંસારની રંગભૂમી પર સ્વામી નૃસિંહસ્વામીનાં નામથી જાહેર થવું. નાદારજીંગના અત્યાચારના કારથી વફાદાર સરદાર રણમલજીંગનું બહાદુરજીંગની રાણી સુલોચના તથા કુમારી ઉપાને લઈ પહાડોમાં આશ્રય જવું, અને જંગલમાં ઝૂંપડી બાંધી દુઃખનાં દિવસો વીતાવવા. રાણી ગર્ભવતી હોઈ જંગલમાં તેજસ્વીકુમાર જે સૂર્યપુરનો ભાવી ગાદીવારસ નાટ્યનો નાયક તરેન્દ્રકુમારનો જન્મ થવે. આ નાટ્યની શરૂઆત અહિંથી થાય છે.

અંક ૧ લો.

મંગળાચરણ-વસ્તુસુચના.

પ્રારંભમાં—સુત્રધારનું પરમાત્માનાં ગુણગાન કરતાં દેખાવું. બાદ નટીનું આવવું. પોતાના પતિને કાર્યની શરૂઆતમાં ઉત્સાહી જોઈ તેના કાર્યને દીપાવવા સમ્મત થવું.

પ્રવેશ ૧ લો.—(સ્થળ—જંગલ, પર્ણદ્રુટી)—રાણી સુલોચનાનું મરણ સૈયાએ પડેલાં દેખાવું. મરણ સમય નજીક બાળી રાણીએ સરદાર રણુમલને પોતાનાં બંને બાળકો સોંપવાં, તથા પેદાના પર વિપત્તી પાડનાર દુષ્ટ નાદારજંમ પાસેથી વૈરનો બદલો લેવાનું રણુમલને સૂચવી ક્ષણભંગુર દેહનો ત્યાગ કરી વીરબાળાનું સ્વર્ગમાં આસ્થા જવું. બંને નિરાધારબાળકોનું જતન રણુમલનાં સ્ત્રી દે આવવું. કોઈ ગુપ્ત સ્થળે બંને બાળકોને લઈ જવાની રણુમલની ઇચ્છા થવાથી જવાની તૈયારી. તેવામાં પાપી નાદાર-જંમનું આવવું. રાણીને ચિતામાં બળતી જોઈ તેના ખૂતી રણુમલને ઠરાવી ધામલ કરી કેદ કરવો, બાદ ઉપા તથા કુંવરને ઉપાડી લઈ જતાં એકાએક સન્યાસીનું આવવું. ઢોંગી નાદારજંમે મહાક્રમાથી કરી આસ્થા જવું.

ટપ્પલો.

પ્રવેશ ૨ જો.—(સ્થળ—જળલપુરમાં, ગમલરામનું ઘર)—જળલપુરમાં એક પાખંડી બ્રાહ્મણ ગમલરામનું પોતાની લુચ્છા-ધને પરદેશમાં પ્રકાશવા જવાના વિચારમાં ગોથા ખાતા દેખાવું. એટલામાં તેના ખરા સ્નેહિત્રો ધતિંગ પાટીના મેમ્બરેલું આવવું. બધાએ એકમત થઈ કાંઈ નવું ધતિંગ ઉશુ કરી

પરદેશમાંથી પૈસા ઉપાજન કરી લાવવાનું નક્કી કરવું. એ બદમાશોની જ્ઞેન દેવલી મોત્તમનું આવવું અને તેને પણ ખતિંગ ધારામાં દાખલ કરીને પરદેશમાં જવાનું નક્કી કરવું, પ્રવેશ ૩ જો—(રથજી-આશ્રમ પાસેનું જંગલ)—મહાત્મા તૃસિંહસ્વામીનાં આશ્રમમાં આનંદથી વિચરતી ઉપાનું સખિઓ સાથે શ્રી જંગલ મહાત્મ્યનું વર્ણન કરતાં દેખાવું. સખિઓ સાથે મીઠી મસ્કરી. બાદ સન્યાસી તૃસિંહસ્વામીનું આવવું. રથમલને છોડાવવા નાદરજંગ પાસે જવાનું ઉપાને કહેવું. ઉપાનું અકળાવું. કુમાર મહેન્દ્રને રક્ષણ અર્થે બોલાવેલ છે કહી બાળાને આશાસન આપી તૃસિંહસ્વામીનું વીદાય થવું. લામ જોઈ નાદરજંગના પુત્ર બહીરજંગનું ઉપાનું હસ્થ કરવા આવવું. વખતસર મહેન્દ્રે આવી બહીરજંગને નસાડી મુઠી બાળાનું રક્ષણ કરવું. પ્રેમીઓનું પ્રેમમાં જોડાવવું.

મહેન્દ્રના નિમકહલાલ મસ્કરા નટખટનું સાથે આવવું. પ્રેમીઓની પ્રથમજ મુલાકાત. આનંદ.

પ્રવેશ ૪ જો. (રથજી નાદરજંગનો અવાસ)—નાદરજા હવાઈ વિચારો. બાદ તેના કુમાર બહીરજંગનું નાસીપાસ થઈ આવવું. નાદરજંગે પુત્રને પાણી મેડાવવું. તે દમથી મહેન્દ્રને મારી નાંખવા મોકલવો. ત્યારબાદ તૃસિંહ સ્વામીનું અહસરના રૂપથી એ દંભી નાદરજંગનો દંભ જોવા આવવું. અન્તે સન્યાસીના રૂપમાં બહોર થઈ મેદાનમાં ઝનુષણું બહોર કરવું. મહેન્દ્રે આત્મી દારાગ્રહમાંથી રથમલને છોડાવવો; રથમલનું નાદરજંગ સમક્ષ આવવું. તેવામાં મહેન્દ્રે આવી નાદરજંગનો ધાવ કરવાની તૈયારી કરવી. મહાત્માની દયા. નાદરજી મુક્તિ.

દેખણી.

પ્રવેશ ૫ મો. (સ્થળ. ધવલપુરમાં ગુલબર ગુલકાનું મકાન)—
 ધવલપુરમાં ગુલબર ગુલકાને ત્યાં ધર્તિમપાર્ટીનું દેખાવું. દુનિ-
 માને છેતરનાર ગુલકાને પણ મૂડવાના વિચારમાં આનંદથી
 દારૂના દોર પીતા ધર્તિમ પાર્ટીનું દેખાવું. ગુલબરનું આવવું.
 ખોટા આડમ્બરથી ખીચારી ગુલકાને માળી નાંખી તેની માલ
 મિલકત ઉપાડી. તેને મારી નાખવાના વિચારમાં મગ્ન થવું.

પ્રવેશ ૬ ઠો (સ્થળ જંગલનો માર્ગ)—મહારામા વૃસિંહ સ્વા-
 મીનું રાજવૃષ્ટ્યાના ખોટા દમામને ધિક્કારતા દેખાવું. મહેન્દ્રને
 ઉપા તથા કુમારને સોંપી નાદારજંગલે નીચો ખેસાડવાના વિ-
 ચારમાં ગુંથાવું, ઐટલામાં ચોગીની સરલાનું આવવું. પતિને
 સમજવવા તથા મમધામ સુવાડવા જવાનું નક્કી કરવું. વધા-
 દાર રજુમલનું પણ તેની પ્રાછળ જવું. સ્વામીનું એ બેદીના
 બેદનો પાર કોણ પામ્યું છે. બાવીને કોણ પહોંચી શક્યું છે
 વીગેરે વર્ણન કરતાં કરતાં જવું.

પ્રવેશ ૭ મો.—(સ્થળ મહેન્દ્રજંગલનો મહેલ)—પ્રેમધેલી ઉપાની
 સાથે મહેન્દ્રનું પોતાના અવાસમાં વાર્તાવિનોદ કરતાં દેખાવું.
 પતિ પ્રેમી હર્ષધેલી હઠીલી ઉપાની નિર્દોષ હઠીલાઈ, નાદારજંગલના
 પુત્ર, બહીરજંગલનું વૃસિંહ સ્વામીના લુંટારા ચોદા તરીકે આવી
 બનાવટી સ્વામીનાં નામની પત્રિકા મહેન્દ્રને આપવી. મહેન્દ્રે
 ગુરૂની મદદ માટે જવું. બહીરજંગલે મહેલતનો લાભ લઈ ઉપા
 તથા કુંવરનું હરણ કરવું. નિરાશા.

ટબલો.

અક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ લો—(સ્થળ દાર્જીલીંગની ગુફા)—નાદારજંગની પુત્રિ સરયુને સ્વામીનાં લુટારા ચોદાનાં વેષમાં પોતાના બહાલા મહેન્દ્રને મળવા જતી જોઈ સરયુને સ્વામીનો લુટારો ચોદો સમજ બહીરજાં રસ્તામાંથી તેને પકડવી. ઝડપીમાં ચીકીનું દેખાવું. ચીકી વાંચી સરયુને કંદ કરી ગુફામાં મોકલી દેવી. વીરનારી સરયુનું પ્રેમનો ભંગ થતાં બાઇપર કોષે બરાવું. આઘાતીત મહેન્દ્રનું ગુરુ રક્ષણ અર્થે આવવું. સરયુનું ઉપકારી તરીકે જાહેર થઇ જતું તરીકેનો દાવો ધરાવી ચાલ્યા જવું. બાદ બહીરજાંનું આવવું. બન્ને વીરો વચ્ચે વાક્ય યુદ્ધ. સરયુએ પ્રતાપમદ પાસે ઓવણી નાંખી પડેલા મહેન્દ્રના લજ્જરને ચેતાવવું, બહીરનો દ્વેષ બંદૂકથી મહેન્દ્રને ધામલ કરી નાસવું. સરયુનું બાઇ ઉપર બંદૂક છોડતાં દેખાવું. જોળીનું ખાલી જવું. મહેન્દ્રનું ઉપકારીને વચન આપવું, સરયુએ વખત ઉપર આવી વચન માગીશ કહી પ્રેમીના મુખનાં દર્શનથી તૃપ્ત થતાં જવું.

પ્રવેશ ૨ જો—(સ્થળ—જંગલનો રસ્તો)—નૃસિંહ સ્વામીને ખમર આપવા નટખટનું જંગલમાં દેખાવું. દેવલીને જોતવા જંગલ-પુરથી નીકળેલા દેવલા મોચીનું પશુ એજ જંગલમાં વિશ્રાન્તિ લેવા આવવું. દેવલાનો ક્રબાંત, સ્વામીનું પધારવું. નટખટે મહાક્રમાંને દરેક વાતથી પરીચિત કરવા. બાદ સરયુએ આવી મહાક્રમાં સમક્ષ પોતાથી થયેલા અપરાધની ક્ષમા માગવી તેમજ મહેન્દ્રના ખ્યાવનાર તરીકે જાહેર થવું. નૃસિંહ સ્વામીએ બાળાપર ખુશી થઇ મહેન્દ્રને મેળવી આપવાનું વચન

આપવું. સરયુનું જવું. સન્નાસીએ જ્યાં તથા નટખટને ધવલ-
પુર જવાનું સુખવી જવું. ખાદ જ્યાં તથા નટખટનું બોધીક
પ્રેમમુદ્દ. જ્યાં તથા નટખટ સાથે દેવલાનું ધવલપુર જવું.

પ્રવેશ ૩ જો. (સ્થળ—નાદારજંગનું શયન ઘુહું.)—નરા-
ધમ નાદારનું સ્વપ્નામાં લવતા દેખાવું. રાણી સરલાનું સ્થિતિ
સ્વરૂપે આવવું. પતિવ્રતાએ પતિને મારતાં અચકાવું. ખાદ નાદાર
જંગનું જગવું અને સરલાને સન્મુખ દેવી રૂપ જોતાં ગભરાવું
સરલાએ પોતાના પતિને પોતાના ઉપરથી કંઠા મૂક્ય લવ
સમજાવવો. નાદારજંગે ન માનવું. કેદ કરેલ કુમાર નરેન્દ્રને
મારી નાખવા મજાવવો. રણમલનું બહેર થવું, નાદારજંગના
નાશની તૈયારી. સરલાએ રણમલને અટકાવવો. રણમલની સાથેનાં
માણસોએ કુમારને સહી સલામત રીતે લઇ નક્કવું.

રખલો.

પ્રવેશ ૪ થો. (સ્થળ—સુર્યપુરનો રાજમાર્ગ)—ધવલપુરમાંથી
ગુલજરનું ખૂન કરી, તેની માલમીશ્કત લઇ ધર્તિમ મંડળીનું
શહેર સુર્યપુરમાં આવવું. ઉતરવા માટે સારા મકાનની તપાસ
કરતાં નાદારજંગના પુત્ર બહીરજંગનું આવવું. દેવલી મોચણ
સહુણારાણી જે ધર્તિમ મંડળીની બહેન તેનાં ઉપર આશ્રક
થવું. મહારાજ બોદારસીંગ ઉર્ફે ગખલરામની મુલાકાત કરી
વાહનનો બદોબસ્ત તેમજ ઉતરવા માટે પોતાના ખાસ ગેસ્ટ
હાઉસમાં બદોબસ્ત કરી આપી જવું. દેવલાએ ધર્તિમનાં કાર-
સ્થાનો જોઇ ખુશી થવું.

પ્રવેશ ૫ મો. (સ્થળ—કુમાર બહીરજંગની વીહાર વાટોક)—

વીરહારી સરયુના પ્રેમનો ભંગ થવાથી ઝેરી નાગજી સમ પોતાના ભાષ બહીરજંગ ઉપર વૈર લેવા આવવું. સહુજી રાણીને લઈ બહીરજંગનું બગીચામાં આવવું. વાત ચિત્તના પ્રસંગમાં બહીરજંગે શુભથી ઉપાતું નામ લેવું. દેવલીનું ચીકણું ને કુમાર બહીરજંગને ઝેર આપવાનો વિચાર કરવો. સરયુએ પરમાર પાપ જાય છે, એ સાંભળી શાન્ત થવું. ત્યાર બાદ ધર્તિંગ મંડળીનાં સેકેટરી મી. હમલરામનું દેવલીને બોલાવવા આવવું. દેવલીનું જવું બાદ બહીરજંગે ઉપાને બોલાવવી પરંતુ એ પતિ વૃતા ભગીરથી એકબી બે થઈ નહી. નાદારજંગે આવી બહીરજંગને પોતાના પ્રયત્નો નિષ્ફળ થવાની ખતર આપવી. સહુજીને પરણવાના ઇસ્કમાં શુભ થએલા, બહીરે, નાદારજંગને તમામ વાતથી વાકેફ કરવો. બ્રહ્મ દીકરાનું જવું. લાગ જોઈ સરયુએ જાહેર થઈ ઉપાને મહેન્દ્ર મેળવી આપવાનું સાહસ ઉઠાવી એ ચતુર બાળાએ ઉપાને પણ ઉપહાર તળે દાખી ઉપાને લઈ ત્યાંથી રવાના થવું.

પ્રવેશ ૬ ઠો (સ્થળ—ધર્તિંગ મંડળીનો ઉત્તરો જેસ્ટ હાઉસ)
 શોક્ય બાબત રીસાએલા સહુજી કુંવરનું વીરે મોઢે આવવું મહારાજ બોદારસીંગનો કુમાર બહીરજંગ ઉપર ક્રોધ કરાવ્યાં ઝેર આપી મારી નાખવાનો વિચાર, કુમાર બહીરજંગનું આવવું મહારાજ બોદારસીંગનો ક્રોધ, બહીરજંગનું માફ માગવું, માફી ના બદલામાં મહારાજએ ખુશી થઈ બહીરજંગને કરાવ્યાં ઝેર આપી કાચખતે માટે મુવાડી દેવો.

પ્રવેશ ૭ મી (સ્થળ—બહીરજંગનો મહેલ)—સહુજીના પ્રેમમાં લીન બનેલા કુમાર બહીરજંગનું આવવું. સરલાએ આવી

પુત્રને સત્યોધ આપી પાપ કાર્ય કરતાં અટકાવવો, હેતુ
અસરથી બહીરજંગનું અમાનક મરણ, નિર્દોષ રાણી સરલાએ
નાદારજંગ પોતાના પર વિશેષ બહેમાણે જાણી આદરમહત્તાની
તેજારી કરવી. નાદારજંગનું આવવું અને બહીરજંગના ઉપર
રાણીને હાથમાં ઊરો લઇ ઉભેલી જોઇ નાદારજંગ વિશેષ
બહેમાણ સરલાને પુત્રધાતી બનાવી જલ્લાદોને સ્વાધીન કરી તેનું
મરતક કાપી લાવવાનું કાર્ય સરદાર નરવરને સોંપવું. નિર્દોષ
રાણીનું કરણાબનક આક્રંદ નિહુર નાદારજંગની નિર્દયતા.

ટપ્પણ.

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧ જો (સ્થળ-મહેન્દ્રજંગનો અવાસ)—મહારમા-
નસિંહ સ્વામીનું મહેન્દ્ર કને આવવું ગદ્ગતથી થએલ શુભનો
ઠપકો આપવો, વીરના કર્તવ્યને શુભનાર મહેન્દ્રને વીરત્વ વાણીથી
મેણાં મારી ઉજ્જેરવો બાદ સરયુનું ઉપાને લઇ ઉપકારનું વચન
લેવા આવવું. મહારમાએ મન વચન કર્મથી મહેન્દ્રને બાંધી
સરયુનો હાથ સોંપવો બન્ને રમણીઓ વચ્ચે ખીચાર મહેન્દ્રના
પ્રેમની વહેંચણી.

પ્રવેશ ૨ જો (સ્થળ-જંગલનો રસ્તો)—નટખટનું એજ
જંગલમાં પાકું આવવું. જ્યાનું ટેલીઆદ પેટે, તેની
પહેલાં દેવલાને લઈ હાજર થવું જ્યાનું ધર્તિમ મંજીનાં

પંજમાં ફસાવું પરંતુ દેવલાએ નટખટને જ્યાં બાબતની વાતથી માહિતમાર કરવો નટખટ જ્યાંને ધતિંગ મંડળીનાં કારસ્થાનો સમજાવી વાકેશ કરવી ને બચાવવી બાદ ધતિંગ ધારણે ઉદ્ધાર કરવા તેમજ ધતિંગ મેખાદાને જેલની જાત્રા કરાવવાની તૈયારી કરવી વચમાં પ્રેમનાં કોમડા મારતો જ્યાંને રમાડી પોતાની બનાવવા મથતા રમુજી નટખટની હાસ્ય જનક લીલા.

પ્રવેશ ૩ જે (સ્થળ-વધ સ્થાન)—સરદાર નરવરનું નિર્દોષ રાણી સરલાને લઇ વધ સ્થાનમાં આવવું. મહારાજા ત્રિસિંહ સ્વામી એ આવી નરવરને સમજાવવો નરવરે પોતાના પિતા નહારજીને મારનાર સન્યાસીને જોતાં ઉસ્કેરાવું તેવામાં ત્રિસિંહ સ્વામીનું નરવર જંગ પ્રત્યે નહારજીના રૂપે દેખાવું; મહારાજા એ રાણી સરલાનું નિર્દોષપણું જાહેર કરવું નાદારજીને સીધે રસ્તે ચડાવવાના વિચારમાં પોતાના પુત્રને ખૂરતો રાખી વીદાય થવું નાદારજીનું આવવું, નરવરનું બદલી જેસવું, નાદારજી-ગનો વિશેષ ક્રોધ તેવામાં રજુમલે આવી નાદારજીને કેદ કરવો. પાપીને પાપની સજા સજા મેવ જાયતી.

પ્રવેશ ૪ થો (સ્થળ-જંગલ. ધતિંગ મંડળીનું આશ્રમ)—જંગલમાં જોગીનાં રૂપમાં ધતિંગ મંડળીનું દેખાવું જ્યાં ધતિંગનું ભોપાળું ખુલ્લું કરવા આતુરી વાપરવી. દેવલાનું જ્ય જ્યાંની સાથે જઇ સમય સાધી ધતિંગના ભોપાળાં ખુલ્લાં કરવા માંડવાં. દેવલાને મારી હાંકી મઠવા ધતિંગ મંડળીનું તૈયાર થવું, તેવામાં પોલીસપાર્ટી તથા નટખટ જંગે આવી.

મહારાજ બોલારસીંગ તથા સેનના અમલદારો વીજેરે સર્વને
કેદ કરી જેલમાં લઈ જવા.

પ્રવેશ ૫ મો (સ્થળ—અંતરપુર, ઉપાનો અવાસ)—ત્રેમલેલી
હઠીલી ઉપાનું યોગલુ થઈ જંગલમાં જવાના વિચાર કરતાં
દેખાવું એવામાં એકાએક સરયુનું આવવું. ઉપાને મર્મથી સમ-
જાવવી. બાદ કુમાર નરેન્દ્રનું આવી પોતાની બહેનને વિચિત્ર
વેષ પહેરેલો જોતાં નિર્દોષ બોલથી શીખામણ આપવી મહારાજા
નૃસિંહ સ્વામી તથા મહેન્દ્રનું આવવું સરદારો નરવર તથા
રણમલે આવી. નાદારજંગને કેદ કરવાનાં સમાચાર કહેવા
સર્વનું કુમારને લઈ સૂર્યપુર જવું. બાદ મહેન્દ્ર તથા
યોગલુ ઉપા તેમજ સરયુ સાથે કુંગારીક મશ્કરી સરયુનો
શુદ્ધ પ્રેમ બળે વામાએનો વિશુદ્ધ પ્રેમ જોઈ મહેન્દ્રનું મન
થવું. સર્વ સ્થળે દામ્પત્ય પ્રેમ સદા એવોજ રહે.

પ્રવેશ ૬ ઠો (સ્થળ કચેરી)—સરલાએ મહારાજા નૃસિંહ
સ્વામી પ્રત્યે કુમાર નરેન્દ્રને જઈ રાજમાસન પર બેસાડવાની
ઠંઠા પ્રદર્શિત કરવી બાળ રાજ્યે સરલા દેવીતે શીર પર
તાજ પહેરવા કહેવું દુષ્પ્રીયારીએ પોતાનાં તાજને બચાવવા
કહેવું, સ્વામીએ નાદારને બોલાવવો અભીમાનીનું અમનું
અંધનું અહંકારમાં ગરજવું. સૂર્યપુરના મહારાજા બહાદુર જંગનું
જાહેર થવું સ્વામી નૃસિંહ સ્વામીનું નદારજંગના રૂપમાં
જાહેર થવું. બે ઝેરી અંકુશ જોતાં મહાન્ધના થવું હેઠું બેસવું.
કરેલા પાપો ચક્ર કરી પ્રશ્નાતાપ કરવો બાદ સરયુ તથા ઉપાએ
પોતાના માતા પિતાઓને મળવું બળેનો મહેન્દ્ર જંગ સાથે

(૧૫)

હસ્ત મીલાપ, પ્રેમની પ્રસાદિમાં નટખટ તથા જવાનું સાર્થક
થવું તેમજ બનેલું લમ ગાંઠથી જોડાવું ત્યાર બાદ ધતિંગ
મંડળીનાં મેઝર ગળલરામભાઈએ પ્રજ્ઞાતાપ, નાદારની દયા
સુરસ્તે ચડવાની બલામણુ દેવશને દેવલી સોંપી ગળલરામનું
ધતિંગથી દૂર થવું. વદાદારને વશદારીને યોગ્ય બદલો આપી
કુમારનું રાજ્યાસન પર આરૂઢ થવું શાન્તિના નાદ સાથે
ખેલવું સમાપ્ત થવું.

શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

ॐ

શ્રી ભેદભુલવણી નાટક.

મુખ્ય પાત્રોના નામ.

પુરુષ પાત્ર.

મુત્રધાર—નાટ્યનો નાયક.

બહાદુરજંગ—સૂર્યપુરનો મહારાજ.

નરેન્દ્રજંગ—સૂર્યપુરના મહારાજ બહાદુરજંગનો પુત્ર બાળી ગાદીવારસ.

નાદારજંગ—બહાદુરજંગનો નાનો ભાઈ કાળો નાગ.

મહેન્દ્રજંગ—ધવલપુરનો નરેશ.

બહીરજંગ—નાદારજંગનો પાપાતમા પુત્ર.

નહારજંગ—સૂર્યપુરના મહારાજ બહાદુરજંગનો વશદાર સેનાપતિ.

સન્નાસી તૃસિહસ્વામી.

રણુમલજંગ—કુમાર નરેન્દ્રજંગને ખચાવનાર વશદાર સરદાર.

નરવરજંગ—નહારજંગનો પુત્ર.

નટખટજંગ—મહેન્દ્રજંગનો રમુજી પાસવાન.

ગબલરામ	}	ધતિગ મંડળીના મેખરે વર્ણશંકર બાલણી.
હબલરામ.		
છેલશંકર.		
વેણીરામ.		

દેવડો—જમલપુરનો મોચી, દેવલીનો ધણી.

જો સિવાય સિપાઈઓ—જમાદાર-નોકર, વિગેરે

સી પાત્રો.

નદી—નદી.

બાળાઓ—બાળાઓ.

મુલોચનાં—સૂર્યપુરનાં મહારાજ બહાદુરજીમની રાણી.

મરલાદેવી—નાદારજીમની પતિવ્રતા રાણી.

ઉપાકુમારી—સૂર્યપુરના મહારાજ બહાદુરજીમની પુત્રી. પછીથી મહેન્દ્રજીમની રાણી.

સરમુ કુમારી—નાદારજીમની પુત્રી, પછીથી મહેન્દ્રજીમની રાણી.

જયા—ઉપા કુમારીની સુલક્ષ્મી સહચરી.

દેવલી—દેવલા મોચીની વહુ ધર્તિંગ પાર્શ્વની સહુલા રાણી.

ગુલબાર—ધવલપુરમાં રહેનાર એક ગુણિકા.

એ સિવાય સખિઓ નાયકાની છોકરીઓ દાસી વીજેરે.

तत्सत् प मात्मन नमः

श्री.

भेदबुद्धवल्ली नाटकना गायने.

भंगण स्तवन.

सुत्रधार—

१

श्री राधावर सुभ कर स्थाप दूधहर,
गिरीधर श्रीवर वृक्ष वनिता मनहर;
आनंदकारी निर्वाहारी विश्वविहारी विशुवर,
भेद बुद्धवल्ली तुल्य भेदवल्ली,
बुद्धी भुक्त्यो बुद्धे बुद्धवल्ली.
पार न पात्रे तुल्य कृति केदवल्लीना,
आन गान बुद्धी नात्रे मोहपट पर.
नाथ निरंजन दूध इव भंजन भजन,
भेदनवर मुन्य मन रंजन.
घट घट व्यापक, जग स्थग स्थापक,
ज्ञान्ति ज्ञान्ति ऊ. श्री राधावर.

आगाओ—

२

भेद भरेली बुद्धवल्लीना कोउ न पात्रे पार,
गर्व गणित होरथाक्षप गणतो,
गै आह्वय नीसदीन नीय कथुतो.

ધરી નૃસિંહ અવતાર,   કર્યો હાર.
 અધમ અધર્મી રાવણ રાજ,
 મહાન્ધીની નહોતી મદમાજ,
 ધરી રામ અવતાર,   કર્યો હાર.
 કૂટીલ કંસનો મર્વ ન જાતો,
 શરતોતો કુલી મદમાતો,
 ધરી કૃષ્ણ અવતાર,   કર્યો હાર.
 બહા શેષ મહેષ વિરામ્યા,
 ભેદ ભેદીનો ભેદ ન પામ્યા,
 મનુષ્યના શા બાર,   શા બાર.

ઉપા—

૩

હાય જનેતા ક્યાં મર્ધ તું હોડીને નિજ બાળને,
 કરી રક્ષણતાં કીધાં ભક્તાં ને રખડ્યાં બાળને,
 ઓથ વીના રાખી ક્યાં સ્વર્ગે સીધાવી માતરે,
 મધ વિધાતા વેરી અમપર લમ્મ મધ મુજ તાતરે,
 જમ રહેલું ક્યાં જનેતા ને વિસરવું દુઃખરે,
 ગમ ખરે આલો કરી તુજ બાળને વિમુખરે.

ધર્તિંગ મંડળી—

૪

આજ કાલ દંભેથી દુનિયા લોભાય છે,
 સાચા પિડાય છે જૂઠા પુન્ય છે,
 ઢોંગી ધૃતારાઓ ધૂતી હરખાય છે,
 હરવા ધન પુથી કરી ધન ધર્તિંગ પામ છે,
 શાવડ પ્રસાર ધારે પરદેસે જાય છે.

ઉપા-સંખિઓ—

૫

અધમોદારની દલ દૂષ નિવારની,

ગંગાજી... ..

આદ્યો યત્ન મગિરથે ભારી તું કારણ ગ્રહનીની,

હરશીરે ચડી ઢળી વહી કુળ સગર તારની.

થાયે પવિત્ર પતિત તુજ ચર્ચોદકે પુનિત પાવની.

વિપ્ર તિરસ્કાર સ્વામી જર્મનાથ પામ્યાજ નાતની

ભક્ત ઉધારણુ કારણ ચડી તું પમથી પાવની.

થાયે પવિત્ર પતિત તુજ ચર્ચોદકે પુનિત પાવની.

ઉપા-સંખિઓ—

૬

શીલ્પે શરમાએ આધી જાએ ના કરમાતું વેલી,

જાએ મુજને ના તરસાવો સતવો શું સાહેલી;

સમજી જાણી તુજ દીલ વાણી પી પાણી રસ વેલી.

ના અકળાતું અલખેલી લે પુષ્પ સુગંધ મદ્યેલી,

શરમાઈ ઉભી છે તું શીદ તાણી ધુધટ ઘેલી;

મહેન્દ્ર મોહન હરશે જોયન વરજે તું વર ઘેલી.

મહેન્દ્ર-ઉપા-નટખટ—

૭

સ્નેહ સાચો નિભાવજો ઓ પિયુ મારા,

દીન દીલનાં દુઝાવશો;

સારસ જોડી પ્રિતિ ચોડી જમમાં જોડી રહે છે જેમ.

મિન રહે નહિ વારી વીના જેમ,

જાણુજો દાસીની નેમ નહી ધારશો મન બહેમ;

નિર્મળ તારો નેહ છે પ્યારો જીવ જતાં હું ચુકું કેમ,

હીપક પર જેમ પડે પતંગ લેમ,
 આપીશ આહૂતી એમ, નહીં ધારણી મન બેમ;
 મહામહા ગોટા થઈ મયો જોટા આ નટખટનું હવે શાસ્ત્ર કેમ.
 હે પ્રભુ મને વાંટો રાખીશ નહીં,
 મીલાવજે કોઈ મેમ, માફ રવામ હું પણ એમ.

ઉષા-સખિઓ—

૮

મારી મૃગલી તને કાણે લગાડી લગતી,
 ધૂધટ ખોલ ખોલ ખોલ.
 વાંકા વેણ વંદો છો શીદને મુખથી ખોલી ખોલ ખોલ ખોલ,
 વેણી તારી કેમ વીખાણી વચ્ચે થયા ધૂળ ધાણી;
 હેમ વીંટી વળી ક્યાંથી મળી કોઈ પ્રેમની એધાણી.
 મૂર્છામાં મનમોહન નીરખી લાગે ધણી લગવાણી,
 કર સાલો કંઈપી ગઈ આપી આગળાએ એધાણી;
 છપાવે ચોરી જ્ઞાને અલી, આ જયા ગઈ છે પીછાણી;
 મૃમ મૃગલીની વાત રસિત્રી અમથી નહિં અજાણી.
 ધાયો સિંહ પાછળ મૃગલીના થઈ મૂર્છિત ભય આણી,
 આવી મૃગલે બંધાવી મૃગલી સૌ મૃમલાની નીજાની.

મુલબાર—

૯

જેને મળવું હોય મળી સ્યો એકદમ વીજળી જાય છળી,
 જેને તરવું હોય તરીસ્યો એકદમ હોડી જાય તરી;

ચાલું ગોરસની લાઇ જોણી લચકાઇ જાણી બારે ભોળી.
 રસ પીવો હોય તો પીય કરી સ્યો, જોખન ગોરસ જાય હળી,
 ખીલી જોખનની ફૂલકળી પંકજ વીણુ જાએ એતો બળી;
 ચુટી ભેવી હોય તો લાઇ સ્યો ઠરમાતી જાએ ફૂલ કળી.

ધતિંગ મંડળી—

૧૦

જમાવો અજગ ધતિંગનો દંગ,
 ચલાવો જગમાં દેવલીનો દંભ;
 ગુલજારને ખખર પડશે કોણુ બલા ક્યાં ક્યાં નડશે.
 નીસો ભાઈ કેવો ચડશે જામશે જાલીમ રંગ
 જેવર પહેરીશ હું આઝા પગથી વગડાવીશ વાળ
 અણુકાથી અણુકે આઝા બદન છે મુજ તંગ.

મૃસિંહ, મહેન્દ્ર—

૧૧

મારા શરવીર ધીર ગંબીર, જઇ દુસ્મનને હણુ ધીર,
 પર ઉપકાર કરી પામર પર, ધાળે તું ધરી ધીર.
 રણજંગે રણુ પાણે ફરીશ નહી,
 ઝો સેવક તું દુઃખથી ડરીશ નહી.
 વિર વિક્રમ મુજ વીર.

અકર્માના અહંકારને સાહી કરીશ હું સ્થિર,
 નાદાર જંગનો નાશ કરી. મારીશ મૂર્ખ બહીર.

પછાડી પૃથ્વીપર પાપીને ચડી પીઠકિ રમીર,
 ઝો પ્રભુ હું પાછો ફરીશ નહી, પ્રથમ દેખી દુઃખથી ફરીશ નહિ.
 હણીશ હરામી ધરી ધીર.

નૃસિંહ—

૧૨

ભાવી જુલાવે તેને કોઈ ન જાણે કરનારો ના કળાય,
 બદલી બુદ્ધિ ઇદ તણી, ઝોસ્થો ગૌતમ ગોથાં ખાય.
 આમે શીલા ચઈ પતિના પ્રભુ ચરણે નારી ચાય.
 ઈશ્વરકુના અવતારી તનને નીચ શેર રહેવું ચાય.
 કદન કારણ મને ન કોડી સતિ રાતી સ્મર્યાને જાય.

મહેન્દ્ર, ઉપા, સખિઓ—નટખટ— ૧૩

જવ હઠીલા ભોળીને ભરમાવો ના જવ હરો,
 નહોતું ધાર્યું કીસ્મતમાં નિરમાશે આમ.
 મળશે વેરણ મુજ કોઈ ખીજી મોજ મનાવા કાજ;
 આપી દીધ એને કરો ચુખી પ્રેમે, જાઓ નહી તરસાવો રાજ,
 બેઠમ વિદારી બહાલી મારી દે ઉપે ન થાતું નિરાશ.
 મુજ સાવિત્રી તુજ વીણ ખીજી નાર ગંગોત્રિ માત સમાન.
 સહીયર સાણી શીદ બોલાવે શું પડ્યું અમ કાજ,
 શીદ કરો આળા, સતાવી બાળા જાઓ જાઓ સરમાવો રાજ,
 બેળા મઠ આ મહીલા મંડળી મારા બાપુને ડરાવે આજ.
 દબાવે ભોળાને આ છોડી ગોળાને,
 હત તમારી માની મીંદડીઉં આજ.

(૨૪)

મહેન્દ્ર, ઉષા, સખિઓ— ૧૪

પ્રિતમ પ્યારા;
વિજય વરી વાલમ વહેલા આવો.
એ...ગૃહી સર શક્તિ સમરમાં,
અરીક્ષણ અઘળાવી વિજયી થાવો;
વિજય કરો દુસ્મન હળ થેરી.
વેરી વીખેરી.
રણજાં રણમાં હણજો કણમાં;
તાતી તલવારે સંહારોરે જઈ નિર્દય મેરી.
કર અસી ધારી શત્રુ સંહારી,
મારીજ નાદાર વેરીરે, દુસ્મન હળ થેરી.

અંક પહેલો સમાપ્ત.

(૨૫)

અંક બીજો.

મહેન્દ્ર, સરથ—

૧૫

જા મુખે શાણા આવી વચન તું લેજે.
મનની મને કહેજે.
અંતરમાં નહીં ઝોણું આણીશ્વરે.
જીવનનું તુંને મારે જાણીશ્વરે.
આ સૌર માગી લેજે.
રનેહ સદા મમ રહેજે નિભાવીરે;
કરશે ના દુષ્ટી દીનને દુભાવીરે,
સાથી મંગાધી રહેજે,

નટખટ-જયા—

૧૬

હોડલી મારીરે હાલી હલી,
બેડલી મારીરે કુખે ના બલી.
જાઓ આધા આવી અનાડી સતાવો શીદને દાંડી દાંડી.
શરમની હેલીરે હાલી હલી;
નાવીક નાં રખડાવજે હોડી દમશનાં ભવ દરીએ છોડી
તારજે નવેલીરે...

ધર્તિંગ મંડળી

૧૭

આલો ધર્તિમનો ઢોંગ લધ વાહજ વાહજ,
આલી ઝો દેવલી મારી બેન.
માણીશ મુખમાં મન મમાને જીમતે જીમીશ કંસાર.
જ્યુમરે હું ઝોડી નાખુ બધીર બહીર મમાર...

વાંદી વરણાગી તારા મધ્યે આ ગજલ થરીરે ગમાર;
બતાવીશ કુકડાં ઝુકાડી હુંકડાં મારજે કસી કટાર.

સરથુ—

૧૮

આવો મોહન વહેલા યૌવન મદ ઝલકાઇ જાય છે,
ફળી નવ પલ્લવ ફળ ડાળી, લગ્ની લગ્નકામ જાય છે.
ઉઠાળી અંગ અનંગ ઉરમાં ઉઠાળા મારે.
જમાવી જોર મદન બાણ મદવાળા મારે
અંતર ખોલી ખોલું છું તો મુખ મલકાઇ જાય છે.

ઉપા-સરથુ—

૧૯

જઈ દેજો ધૂતારાને મારો આદેશ,
મધુ બાળા તણો જાય સુધી સંદેશ.
લાવી આપીશ તારો હું સ્વપ્નાનો પ્રાણેશ,
હાર હૈયાનો હીરો જો મારો જડે,
પ્રેમી પંથી પ્રેવાસી કો નજરે ચડે
લાવી દેજો મારા દિલકાનો દુર વેષ.

ધતિંગ મંડળી—

૨૦

હોંગળાદ ન્હાવાને જઈએ મારા બાપલા,
હોંગળાદ ન્હાવાને જઈએ.
નવરાવી ધારાને પાપ ધોઈ તરીએ મારા બાપલા.
હોંગળાદના લોકોને ખજર પડશે ખ્યારે.
ગુણી ગજલરે દેખાશે.
તાજ કિતરી માથે ટાલ દેખાશે ત્યારે

શ્રી શ્રી ફળેતી જોની યશો મારા બાપલા,
 હોંગળાદનાં લોકોને ખબર પડશે જ્યારે દેવલો સહુણાં દેખાશે,
 જરીયન ઉતારી જશે થેપાડાં દેખાશે ત્યારે
 સરમમાં મરી જાવું યાશે મારા બાપલા
 હોંગળાદના લોકોને ખબર પડશે જ્યારે
 દેવલો કાકો દેખાશે.
 લઈ રાખીને જ્યારે ફરી વળશે ત્યારે
 દાણા દાણા વેરાઈ જશે મારા બાપલા.

સરલા—

૨૧

નવથા બહેમી નિર્દયનાથ, નિર્મળ નારી ઉપરે;
 છે શુદ્ધ શિયળવૃત્ત માંડે, નિશ્ચીન ધ્યાન ધડે છું તાંડે.
 શીઘ્ર આળ મડાવે અકાંડે, નિર્મળ નારી ઉપરે.
 પ્રણામ છેલ્લા તુજને પ્યારા;
 દેખીશ દોષ ના લેશ તું મારા.
 આશીષ આપે છે દીન દારા, થજો સદા શુભ તાંડે;
 બહાલાં સૃષ્ટી ઉપરે.

અંક બીજો સમાપ્ત.

અંક ૩ જો.

મહેન્દ્ર—

૨૨

બજલે નિરાકારી તું

નિર્ગુણ અવીકારી તું.

રાખી સાચી નિવૃત્તી જગીને જો જગતપત્ની.

હામ હામ દ્રગ દ્રગ દેખો દીવ્યકારી.

મહા મહાકારીતું સગુણે છો સાકારી તું

નેતિ નેતિ કહો ચાક્યા મહાવેદો બારી;

મહેન્દ્ર—

૨૩

ઉપામાં લગની મુજ લાગી, એક પતિ કરી રહીશ હું રાગી.

એની લગનીમાં દેહ બુલાવીશ, અવર પતિ ભગિની સમ ત્યાગીશ.

પ્રતિમા હૃદયે ધારી રાખીશ, અવરતણી નહીં ધગી.

જેમ જેમ હું નિતિ રાખીશ, સ્વર્ગે મુખ હું મીઠાં આપીશ.

જોગી થઈ હું જંગલ વસાવીશ, પ્રભુ ભજન કરી મોક્ષ મીલાવીશ,

જેમ જેમ વૃત્તી ઉચી રાખીશ, પ્રિતે પ્રભુના મુખને દાખીશ.

મહેન્દ્ર, ઉપા, સંરચુ—

૨૪

આમ રીસાઈ શું

જાવ

રંગીલા રસીલા હઠીલા શું થાવ

માયા છોડી હું મુક્તિ માગીશ

મોહ મમતા હું પ્રિતે લાગીશ

થાવું વાસી વનવાસો થઈને ઉદાસી

વૃક્ષવેલી થઈ વીંટણું ખારા
 નહીં કરી શું કદી તમને ન્યારા
 નાથ સાથે રહી સદા કરી શું કુલાસ.

નટખટ, બચા—

૨૫

જાઓ જાઓજી ધૂતારા હમાર! છોડો ચાલા
 કોષ જોષ જશે
 ચિત્ત ચેર ચતુરાર્થ જાણી તારી ચાઓ ન્યારા
 કોષ જોષ જશે
 આવો ઉમંગે અલબેલી અકળાવોનાં
 દ્રમથી દીવાલે બનાવોનાં હા સરખાવોનાં
 જાઓ આધા હડીલા દૂર થાવો છોડોને પાંખડી મારી
 ખારી ન સતાવ—નહીં તરસાવ ઉમંગે તું આવ
 પ્રીયે પ્રેમ નાવ.

સરલા—

૨૬

બચાવો અળળા અંતરમામી અનાથના ઓ નાથ
 બેલી સાચો તું જગનાથ.
 બાલ ગૃહી નિજ બીરદગણી, વિશુ ભવબલ તારો અધાય,
 સંચિત ફૂડાં થઈ આપણી નાથ મુખ નિરધાર
 શિવજી સાંભળી બેજે સાચવી નાદાર મારો નાથ
 નહિક મુધારજે સંગાથ,

સરલા—

૨૭

સૌભગ સાચું જગમાં આનું પતિ થકી નિરધાર
 પતિ થકી નિરધાર જગમાં લગેતારી ભરમાર
 અંધ જાણતાં છતાં વરી સતી નર્મદાજી નિરધાર
 સત્યે સાક્ષા સુર્યદેવ કર્યો અવનીમાં અંધકાર
 અવનીમાં અંધકાર કર્યો નિજ પતિ તણે ઉધાર

ધર્તિંગ મંડળી-દેવલો— ૨૮

ચાલ્યા જોગી જોલની કરવાને સેલ.
 આજ્ઞા માંધી હતી અવનવિત ઉરમાં
 ફેટીઆ શીતુરી ફેલ અધવચમાં
 રમતીતી રાણી થઈ રમઝમતી રંગમાં
 ખેલ્યા ખુબ નવા નવા ખેલ મન મમતા
 હુદા હંકાવ્યાતા હુકમથી હલકમાં
 માગે હવે ઝોળી લઈ ટેલ જુએ ભમતા

ઉપા—

૨૯

જોગણ હું થાવું રે પ્રેમ ભરમ ધારી
 માલ હાથ ધારી
 ગળે શેલો ફેંદ માલ લઉ ભેખ ધરી બહાલ.
 કોઈનાં સતાવોરે
 મોહ માયા તજી આજ સાધું સુખ સાચું આજ
 કોઈ ના મનાવોરે.....

ઉપા-સરસુ-મહેન્દ્ર—

૩૦

આહાહા શું શું આપુરે ભોજનમાં મીઠા મેવા.

આપો આમ સ્વાદે પ્રિતિમાં પ્રેમ મેવા.

આમૃત્સ્વાદ અતિ ખાટારે પ્રેમ ભુખ નવ ભાગેરે

ના નહિ એતો ભાવેરે.

સરસ રસ રીતુર સાકરીયા અનાર ઉત્તમ સ્વાદે ભરીયા

દ્રાક્ષ દ્રવિત થવે

ના નહિ એતો ભાવેરે.

એવા નહી મમ નાથ આરોગે મન મેવા આખે પ્રિતે ભોગે

હાં હાં એતો ભાવેરે સુરસ સ્વાદ આવેરે.

દરબારી—

૩૧

પામેા યશ્વ ઝાજ અવનિમાં યશ્વ અમાપ

પ્રિતેથી પ્રજ્ઞને પાળાને રાજ સુપ્રેમે

હેતેથી, ચિત્તેથી નિત્ય ન્યાય કરીને જગમાં

અચળ અમલ તપજ્ઞે તાજ સુનેમે.

હેતેથી.....

શાન્તિ સ્થાપી સદગતી આપી કબેટા કાપી,
 જુલો ભગાવ્યા ભેદ જુલવણીમાં તે
 અનીતિને કાપી નીતિ આપી.
 દીનનાથ તું દયાળ રાખ સરજે તુંજ બાળ,
 કર્યા પવિત્ર પ્રાણ પીડા કરીને,
 ગાન બાન દીધાં દીનને દયા કરીને.

